लोभसंगयोरत्यागेदोषमाह मृतइति दरिद्रोलुब्धचित्तःसदानाद्यसमर्थत्वेनमृतएव तत्रदृष्टांतः मृतंराष्ट्रमिव राष्ट्रंप्राणभूमिपतेःसंचारस्थानंशरीरंत्वराजकंनष्टप्राणंयथातथादरिद्रोजीवन्मृतइत्यर्थः अयमिदृष्टां तद्वयंश्रुतिप्रसिद्धमेव ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ एवंलोभादित्यागेनदानाद्यनुष्ठानेनशमादिसंपत्त्याचयुक्तस्यश्रवणादिमतोयज्ज्ञातव्यंब्रह्मात्मैक्यंतदाह कादिगिति संतोवेदप्रमाणनिष्ठाः दिक्दिशतिउपदिशतीतिदिक् उपदेष्टारइत्यर्थः आचार्यवचनात्ब्रह्मज्ञातव्यमितिभावः तथाजलंपंचम्यामाहुतावापःपुरुषवचसोभवंतीतिश्रुतेर्जलंपिंडब्रह्मांडात्मकंकार्यंतदभिमानीचेतनश्च तेनव्यष्टिसमष्टिजीवोलक्ष्यते आकाशःसर्वाणि हवाइमानिभूतान्याकाशादेवसमुत्पद्यंतआकाशोऽस्तंयंतीतिश्रुतेराकाशोव्याकृतंकारणंतदभिमानीईश्वरस्तेनोच्यते अनयोर्जलमाकाशमितिसामानाधिकरण्यादभेदउपाध्यंशप्रहाणेनउभयत्रशुद्धचिन्मात्रल क्षणया सोयंदेवदत्तइत्यत्रेवतदेतद्देशकालरूपविशेषणप्रहाणेनदेवदत्तस्वरूपमात्रलक्षणयाएतावानेवसर्वेषुवेदांतेषुज्ञातव्योर्थः ननुव्यावर्त्तकेउपाधिभेदेजापतिसतिकथमनयोरभेदःस्यादतआह गौरन्नमिति ग

युधिष्ठिरउवाच मृतोदरिद्रःपुरुषोमृतंराष्ट्रमराजकं॥ मृतमश्रोत्रियंश्राद्धंमृतोयज्ञस्त्वदक्षिणः ॥८४॥ यक्षउवाच कादिक्किमुदकंप्रोक्तंकिमन्नंकिं चवैविषं॥ श्राद्धस्यकालमाख्याहिततःपिबहरस्वच॥८५॥ युधिष्ठिरउवाच संतोदिग्जलमाकाशंगौरन्नंप्रार्थनाविषं॥ श्राद्धस्यब्राह्मणःकालःकथंवा यक्षमन्यसे॥८६॥ यक्षउवाच तपःकिंलक्षणंप्रोक्तंकोदमश्चप्रकीर्तितः ॥ क्षमाचकापराप्रोक्ताकाचह्रीःपरिकीर्तिता॥८७॥ युधिष्ठिरउवाच तपः स्वधर्मवर्तित्वंमनसोदमनंदमः॥ क्षमाद्वंद्वसहिष्णुत्वंह्रीरकार्यनिवर्तनं॥८८॥ यक्षउवाच किंज्ञानंप्रोच्यतेराजन्कःशमश्चप्रकीर्तितः॥ दयाचकापरा प्रोक्ताकिंचार्जवमुदाहृतं॥८९॥ युधिष्ठिरउवाच ज्ञानंतत्त्वार्थसंबोधःशमश्चित्तप्रशांतता॥ दयासर्वसुखैषित्वमार्जवंसमचित्तता॥९०॥ यक्ष उवाच कःशत्रुर्दुर्जयःपुंसांकश्चव्याधिरनंतकः॥ कीदृशश्चस्मृतःसाधुरसाधुःकीदृशःस्मृतः॥९१॥

च्छतीतिगौःइंद्रियंतद्रूपंशब्दाद्यर्थजातंवा तत्अन्नंअदनीयंप्रविलापनीयंसैंधवोदकन्यायेन यथासैंधवखिल्यउदकेप्रास्तउदकमेवानुविलीयते अत्रह्येतेसर्वएकंभवंतीत्यादितिश्रुतिभ्यः उपाध्योर्मिथ्यात्वा देवरज्जूरगवत्प्रविलयःसुखसाध्यइत्यर्थः प्रार्थनाकामःसएवविषमिवविषंजन्ममरणहेतुत्वात् अतःकामंत्यक्त्वागुरूपदेशेनप्रपंचंप्रविलाप्यप्रत्यक्ब्रह्मणोरभेदंसाक्षात्कुर्यादित्यर्थः ब्राह्मणोब्रह्मवित्श्राद्धस्य श्रद्धयाप्रदेयस्यकालःसमयःयदैवसत्पात्रलाभस्तदैवधर्मज्ञानादिकमनुष्ठेयंशिक्षणीयंच समाप्तिससाधनाब्रह्मविद्या तथाप्यन्यान्यपिज्ञानसाधनानितल्लक्षणानिचप्रष्टुमिच्छुःपूर्णवरंभ्रातृजीवनादिसुखंनद दात्यतोधर्मराजःपराम्रशति कथंवायक्षमन्यसेइति तवमतेएतावताकृतकृत्यत्वमस्तिनास्तिवेतिप्रश्नाभिप्रायः ॥ ८६ ॥ ८७ ॥ तपआद्यष्टकस्यज्ञानसाधनस्यलक्षणान्याहद्वाभ्यां तपःस्वधर्मेति ॥ ८८ ॥ ८९ ॥ ९० ॥ ९१ ॥

Digitized by Google